

Garderobi

Martat
www.martat.fi

Garderobi
**GARDEROBI-
MARTTA**
ideoita kestävaan
vaatekulutukseen

TEKSTIILIT SUOMESSA: KULUTUS, JÄTE JA KIERRÄTYS

Jokainen suomalainen kuluttaa **14–17** kiloa tekstiilejä vuodessa.

Yhteensä tekstiilijätettä syntyy maassamme vuodessa kymmeniä miljoonia kiloja.

Käytöstä poistetuista tekstiileistä päättyy hyväntekeväisyysjärjestöille **10** prosenttia.

Tekstiilien kierrätys on vähäistä. Valtaosa kierrätyskelpoisesta lumpusta päättyy kaatopaikalle. Jätelain uudistusten myötä tekstiilijätteen kaatopaikkasijoitukselle on kuitenkin jatkossa keksittävä vaihtoehtoja.

Maailmanlaajuisesti vaatteita tuotetaan noin **yhdeksän** kertaa enemmän kuin kulutetaan.

Jätevuoren huipulla

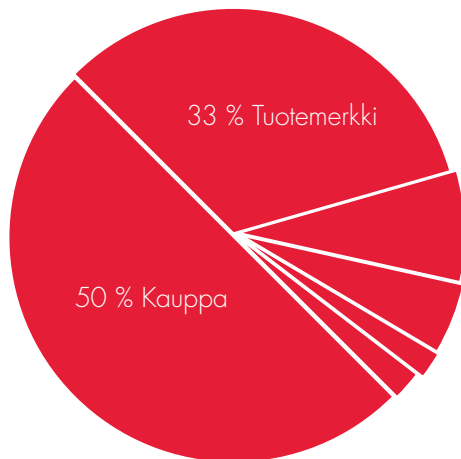
MIKSI VAATTEET OVAT HALPOJA?

Ostelemme vaatteita enemmän kuin ikinä aiemmin. Kysyntä on kova, ja vaatevalmistajat vastaavat siihen tuottamalla vaatteita enemmän, kuin niitä kulutetaan. Kilpailu on alalla ankaraa, ja tuottajilla on paineita pitää hinnat matalina. Monet vaate- ja tekstiilivalmistajat ovatkin siirtäneet tuotantonsa matalapalkkamaihin. Vaatteiden hinnat pysyvät halpoina ja ylituotanto jatkuu.

MIKÄ MAKSAA?

Vaatteen matka valmistajalta vaatekaappiin on yleensä pitkä. Tekstiilituotanto on globaalia teollisuutta. Puuvillaa viljellään siellä, missä se on edullisinta, ja käsitellään ja värjätään josakin toisessa matalapalkkamaassa. Häviävän pieni osa tuotteen lopullisesta hinnasta päättyy vaatteen tehneelle ompelijalle.

Vaatteen hinnasta saavat osansa:
(mukana ei ole arvonlisävero)

MIKÄ MÄTTÄÄ?

Puuvillakilon tuottamiseen kuluu tuhat litraa puhdasta vettä ja melkoisesti myrkyllisiä kemikaaleja. Monet päivittäin käyttämämme tuotteet sisältävät välillistä, niin sanottua piilovettä. Tämä piilovesi on voitu kuluttaa maissa, joissa vedestä on pulaa. Kulutusvalinnoilla voit vaikuttaa vedenkulutukseenkin.

Valtaosa vaatteista tuotetaan mm. Kiinassa, Intiassa ja Bangladeshissa, missä ympäristölainsäädäntö on puutteellista ja tekstiiliteollisuuden työolosuhteet sekä palkat surkeat.

Monien tekokuitujen, kuten polyesterin, polyamidin ja akryylin, valmistukseen käytetään raakaöljyä, joka on uusiutumaton luonnonvara.

Tekstiilien tuotannon lisäksi myös kuljetus ja myynti kuluttavat energiaa.

KUKA VASTAA?

Kunnilla on lakisääteinen vastuu tekstiilijätteen käsittelystä. Viime kädessä pallo on kuitenkin meillä kuluttajilla. Olemmeko valmiita kantamaan vastuun? Jotta voimme tehdä kestäviä päätöksiä, tietoisia valintoja ja ympäristöystävällisiä ratkaisuja, tarvitsemme tietoa, asennemuutosta ja käytännön taitoja.

Tiedätkö, miten tekstiilijäte käsitellään asuinpaikkakunnallasi?

8 % Raaka-aine

5 % Kuljetus

2 % Aasian tekstiiliteollisuus

2 % Tuotantokustannukset,
joista 0,4 % ompelijan palkkaa

Ohje t-paidan koristeluun
osoitteessa: [martha.fi/svenska/
ekologi/garderoben/topp2/](https://martha.fi/svenska/ekologi/garderoben/topp2/)

Mitä kertoisin vaatteistani?

Elämäni ensimmäinen tyyli-ikoni oli Saariston lapset -elokuvan Pampula. Ihailin hänen pak-sua villapaitaa ja punaista pipoa. Tajusin, että tylsälle talvitakille on olemassa vaihtoehtoja. Äidin kanssa etsimme minulle kaksi jättivillapaitaa ja vaatekomerosta kaivoin punaisen tup-sulakin. Oma tyyli oli syntynyt.

Tilanne viisitoista vuotta myöhemmin: Komeroni pursuaa vaatteita, mutta silti joka aamu iskee ahdistus. Ei mitään päälle pantavaa, ärhentelen turhautuneena.

Olin hurahtanut jokaiseen trendiin, joka tuntui kokeilemisen arvoiselta – neonvärejä, paljetteja, kellohameita – ja siinä sivussa hukannut oman tyylini.

Jossakin vaiheessa olin alkanut kiinnittää huomiota ruokaan. Tajusin, että en ehkä pysty pysäyttämään ilmaston lämpenemistä, mutta jos lajittelen jätteet, käytän vähemmän kemikaaleja kotona ja suosin kotimaista ruokaa, voin kuitenkin vaikuttaa. Mutta jos kerran olen niin tarkka siitä, mitä pistän suuhuni, niin eikö minun pitäisi kiinnittää huomiota myös siihen, mitä puen ylleni? Tajusin, että en pysty noin vain kohentamaan bangladeshilaisen vaatetehtaan työoloja, mutta voin ainakin petrata omia kulutustottumuksiani, ja ehkä innostaa muitakin tekemään samoin.

Kävin läpi vaatevarastoni, ja mieleeni palautui, millaisissa muodoissa, väreissä ja materiaaleissa viihdyin. Tajusin, miksi tuntuu, että ei ole mitään päälle pantavaa, vaikka vaatekaappi on täpötäysi. Koska vaatteet ovat halpoja, minulla oli varaa ostella niitä tottumuksen vuoksi, piristykseksi. Tällaiset vaatteet ovat kuitenkin

mitään sanomattomia; vähän kuin pakastepizza verrattuna lähiruokaan.

Huomasin myös, että en tiedä juuri mitään materiaaleista ja vaatteiden huollosta, puhumattakaan tekstiilien alkuperästä. Vaadimme lähiruokaa, mutta vaatteet saavat olla peräisin tunteuttomista kiinalaistehtaista.

Olen ratkaissut tämän ristiriidan siten, että pysyn uskollisena omalle tyyllilleni ja suosin slow fashion -ajattelua. Pukeutumistapaani kuvaavat sanat ajattomuus, laatu, lähellä tuotettu, oma tyyli ja oikeudenmukaisuus. Tietysti sorrun välillä aletarjouksiin ja pintatrendeihin. Mutta toisaalta minulla on paljon vaatteita, joita käytän usein ja jotka ovat laadukkaita ja mukavia. En tajua, miten pystyin joskus käyttämään huonosti istuvia ja epämukavia vaatteita.

Nykyisin osaan huijata shoppailuhimoani: Säilytän eri sesonkien vaatteita kellarissa ja käyn siellä ”ostoksilla”. Yhdistelen vaatteita eri tavoin ja tutkailen trendejä kirpputoreilla. Kaikesta tästä seuraa, että kulutukseni ei ole enää yhtä tolkutonta kuten ennen.

Minulle muoti merkitsee mahdollisuutta vahvistaa erilaisia tunteita. Nykyään voin tehdä sen paremmalla omatunnolla kuin aiemmin.

Seuraavan kerran, kun olet vaatekaupassa ja harkitset ostosta, mieltä: Mitä kertoisin tästä vaatteesta? Jos et keksi mitään, älä osta.

Karin Lindroos

tiedottaja, Marthaförbundet
slow fashion -ihminen

Ekopuuvilla

Ekologisesti tuotetun puuvillan viljelyssä ei ole käytetty haitallisia torjunta-aineita. Reilun kaupan merkki kertoo, että työntekijät saavat työstään asiallisen palkan. Pohjoismaisen ympäristömerkinnän eli joutsenmerkin saaneissa tuotteissa on rajoitettu mm. vahingollisten kemikaalien käyttöä.

Mistä "vihreät" vaatteet?

Ei ihme, jos pää on pyörällä, kun yrittää muuttaa ostotapojaan ympäristöystävälliseen suuntaan. Mikä tekee vaatteesta ekologisen? Valitsenko ekopuuvillaa, Reilun kaupan tuotteita vai kierrätysmateriaaleista tehtyjä vaatteita?

Vaatteiden aiheuttama ympäristökuormitus riippuu monesta asiasta, kuten esimerkiksi tekstiilien valmistusmenetelmästä ja vaatteiden hoidosta. Vaatteen ekologisuus on monen tekijän summa.

MARTTAVINKKI: VIHREITÄ VALINTOJA VAATEOSTOKSILLA

Vaatteiden ympäristöystävällisyyteen vaikuttavat **määrä, materiaali, monipuolisuus** ja **vaatteiden hoito**.

Työ ja harrastukset näkyvät vaatevarastossasi. Mieti, kuinka paljon ja millaisia vaatteita tarvitset. Riittäisikö yksi pari sateenkestäviä ulkoiluhousuja? Voisitko **lainata** vaatteen, jota käytät harvoin?

Jos hyllytila loppuu ja vaatekasoja on kaikkialla, on aika **tarkistaa ostotottumukset**. Ihan oikeasti: kukaan ei tarvitse 17 t-paitaa.

Materiaalin valinta on tärkeää, mutta ei välttämättä helppoa. Puuvilla on luonnonmateriaali, mutta sen viljely vaatii valtavasti kasvateluvoimaa ja torjunta-aineita. Tekokuidut, kuten

akryyli, tuntuvat mukavilta päällä ja ovat usein halvempia kuin puhtas villa. Tekokuituiset vaatteet nyppyyntyvät kuitenkin herkästi, joten niitä on vaikea myydä kirpputorilla.

Nahkakengät ovat yleensä kalliimpia kuin keinonahkaiset. Toisaalta ne kestävät pitempään ja niitä voi korjata. Kestävästä materiaaleista tehdyt vaatteet tulevat ajan myötä halvemmiksi.

Miten **monikäyttöisiä** vaatteesi ovat? Sopivatko ne sekä arkeen että juhlaan? Hankitko yhden illan bilepaidan vai monikäyttöiset tummat farkut? Osta vaatteita, jotka sopivat yhteen muiden asujen kanssa, ovat omaa tyyliäsi ja täydentävät vaatevalikoimaasi. Silloin on helppo valita sopiva asu joka tilanteeseen.

Tunnetut halpivaatemerkit eivät käy kaukaksi kirpputoreilla, ainakaan jos vaatteet ovat nyppyyisiä ja kulahtaneita. Ennen kuin ostat uuden vaatteen, mieti sen **jälleenmyyntiarvoa**. Uuden vaatteen tuotanto vaatii energiaa ja vettä ja kuluttaa luonnonvaroja. Kaikkein ekologisin vaate on se, joka on jo kaapissasi.

Valtaosa Suomessa myytävistä vaatteista tehdään köyhissä maissa, jossa työvoima on halpaa. Ota selvää, **missä** vaate on valmistettu.

Tietoa ja vinkkejä:

www.puhtaatvaatteet.fi
www.vihreatvaatteet.com

Kaulakorun ohje
osoitteessa martha.fi/
svenska/ekologi/gar-
deroben/halsband/

Vastalääkettä shoppailuhimoon

Shoppailuhimo on uusi kansansairaus; tauti, josta voi olla vaikea toipua. Pahinta on, että taudin oireita arvostetaan ja pidetään hyväksytyinä. Huonoina aikoina sanotaan, että kun ostamme, pidämme talouden rattaat pyörimässä. Saamme kohteliaisuuksia uusista hankinnoista. Kauppakierroksista haetaan lohtua tai palkintoja. Jokainen, joka on maksanut ylihintaisen heräteostoksen luottokortilla, kärsii shoppailuhimon oireista. Onneksi tästä vaivasta voi parantua.

Kuka haluaisi myöntää ostavansa liikaa ja liian usein? Epäilyttävissä oloissa valmistettuja halpisvaatteita käytetään muutama kerta ja hylätään. Monelle shoppailu on tapa seurustella ystävien kanssa tai tappaa aikaa. ”Mennään kaupungille” on yhtä kuin kauppakierros ja ostosten tekeminen.

Kun opit tunnistamaan shoppailuhimon oireet, niitä on helppo välttää. Palkkiona on puhtaampi ja ekologisempi omatunto, rahan säästyminen ja vaatevarasto, jossa ei ole harhaostoksia. Jo se, että luet tätä esitettä, kertoo, että sinussa on ainesta tiedostavaksi kuluttajaksi.

Kaikista yksinkertaisin keino kuulostaa ankealta, mutta on tehokkain: kuluta vähemmän.

Jätä väliin joka toinen ostos. Älä lähde shoppailemaan, jos olet allapäin. Älä osta väärän kokoisia vaatteita.

Jos jokin tietty asu vetää erityisesti puoleensa, pidä tuumaustauko. Jätä vaate ja lähde kaupasta. Aina ei tarvitse edes nukkua yön yli. Pahin ”pakko saada” -tunne menee ohi nopeasti, ja luultavasti et enää kaipaa kyseistä vaatetta. Jos vaate kuitenkin pyörii mielessäsi tunnin kuluttua tai vielä seuraavana päivänä, ehkä se on ostamisen arvoinen. Muista, että sinä omistat vaateen, vaate ei omista sinua.

Jokainen ymmärtää, että järkevä kuluttaja hankkii uusia asuja omasta halustaan ja tarpeeseen, ei trendien vuoksi tai shoppailuholismin takia. Mutta olemmeko selvillä siitä, kuinka mainokset vaikuttavat meihin? Mainoksia on kaikkialla. Hoikat naiset lehdissä, blogeissa ja televisiossa todistavat, kuinka ”upea ja onnellinen” sinusta tulee, kun ostat tietyn tuotteen. Täydellinen vaatevarasto on vain muutaman ostoksen päässä. Mainokset ruokkivat tarpeita, joilla ei ole todellisuusperustaa. Täytyisi oppia erottamaan halu ja tarve – mikä itse asiassa kuulostaa vaikeammalta, kuin mitä se on. Jos et osta uusia kenkiä, täytyykö sinun kulkea avojaloin?

Mekon ohje osoitteessa martha.fi/svenska/ekologi/garderoben/topp4

Oma tyyli löytyy

Lähes jokaisella on jonkinlainen käsitys siitä, millainen oma tyyli on: Mikä minulle sopii? Mitä ovat ne vaatteet, joita ei voi koskaan olla liikaa? Entä vaatteet, jollaisia en ikinä vetäisi päälleni?

Ehkä vieläkin useammalla on jonkinlainen tyyli-ihanne; käsitys siitä, miltä haluaisi näyttää ja millaisissa vaatteissa on edukseen. Esikuvat ja inspiraation lähteet ovat mukavia, mutta muista, että sinä itse päätät, miten pukeudut. Älä usko sokeasti mainoksiin, älä matki ketään. Jokainen on oman elämänsä päähenkilö, niin sinäkin.

Uusia vaatteita on tarjolla niin paljon, että saat-
taa olla vaikeaa muodostaa käsitystä siitä, mikä
juuri minun oma, ainutlaatuinen tyylini on.
Älä vaivu epätoivoon! Trendi ei ole yhtä kuin
tyyli. Ota ideat ja vaikutteet vastaan, mutta älä
noudata orjallisesti mitään neuvoja.

Käy läpi oman vaatevarastosi: Mitä vaatteita
käytät eniten ja miksi? Miksi ne ovat toimivia?
Tärkeintä kaikesta: viihdytkö vaatteissasi?

Kiinnitä vaatekaappisi oveen lappu, ja kirjoi-
ta siihen vaateen nimi, aina kun tuntuu, että
tarvitset jotain. Jos kirjoitat saman vaateen
monta kertaa, on todennäköistä, että kyseessä
on tarve, ei mielihalu.

Siivoa kaapistasi pois kaikki vaatteet, joissa
et viihdy, jotka ovat väärän kokoisia ja joihin
liittyy ikäviä muistoja. Tuoko pusero mieleen
päättyneen suhteen? Tunnetko huonoa omatun-
toa, kun ostit mielijohteesta liian pienet housut?
Hankkiudu eroon tällaisista asuista. Tarkoitus
on, että vaatevarastosi tuo mielihyvää ja innos-
tusta, ei ahdistusta ja vatsanväänheitä.

Joskus käy niin, että tulee heittäneeksi liikaa
vaatteita menemään. Tässä pikku vinkki: jos
sinulla on tilaa säilyttää vaatteita, joista pidät,
mutta joita et käytä, säästä ne. Laita talteen
muutama laatikollinen mukavia vaatteita. Kun
shoppailuhimo iskee, ensiavuksi saattaa riittää,
että teet löytöjä omasta varastostasi. Sanonta
”Jos et ole käyttänyt vaatetta kahteen vuoteen,
et käytä sitä koskaan” ei päde silloin, kun yrite-
tään vähentää kulutusta.

Jos olet löytänyt vaatteet, joista todella pidät
ja jotka toimivat, käytä ihmeessä niitä. Ne ovat
sinun tyyliäsi. Tai jos haluat muuttua ja uu-
distua, tee se. Kokeile uusia vaatteita ja tyylejä.
Ole kekseliäs. Sovittaminen ei maksa mitään.
Käytä kokeiluihin kirpputorivaatteita, jotka
eivät romuta budjettiasi, tai järjestä vaatteiden-
vaihtoilta ystävien kanssa. Meitä on muitakin,
joilla on liian täysi vaatekaappi.

- ♥ Viehätysvoima on yhdistelmä iloa, itsevarmuutta ja välittömyyttä. Tyylikkyys tulee sisältä. Mitä sinulle tarkoittaa sana ”hyvännäköinen”?
- ♥ Mikä on tyylin ja trendin ero?
- ♥ Käytkö vaateostoksilla mieluummin yksin vai toisten kanssa? Jos käyt itsellesi kaupoissa ja kirppareilla, on helpompi kuunnella omia tarpeita.
- ♥ Voit myydä tai löytää käytettyjä vaatteita netin kautta (esim. tori.fi, huuto.net). Facebookissa on kierrätysryhmiä.
- ♥ Järjestä ja osallistu vaatteiden vaihtopireihin.

Vaatteita kannattaa huoltaa

Sanotaan, että köyhällä ei ole varaa ostaa halpaa. Mutta ei tarvitse olla köyhä arvostaakseen laadukasta ja kestävää.

Hankitpa uusia tai käytettyjä vaatteita, aina kannattaa tutkia vaateen materiaalia ja pesuohjeita. Edullinenkin vaate pitää kutinsa pitkään, jos sitä huolletaan ja hoidetaan oikein. Kalliskin vaate menee nopeasti pilalle, jos sitä käsitellään huolimattomasti.

Vaate ei niinkään kulu käytössä kuin pesussa. Pesu rasittaa myös ympäristöä. Onkin syytä kiinnittää huomio oikeisiin pesutottumuksiin: Noudata hoito-ohjetta. Suosi matalia lämpötiloja, mutta huomaa, että kaikki pyykki ei tule puhtaaksi alhaisissa lämpötiloissa. Älä pese puhdasta pyykkiä, tuuleta. Valitse oikea pesuaine ja annostele se oikein. Poista tahrat vaatteista mahdollisimman pian.

Ompelutaidoista on hyötyä. On hyvä osata ommella nappi, kiinnittää paikka tai muunnella vaatetta, johon on kyllästynyt. Jos olet unohtanut, mitä koulun tekstiilityön tunneilla opetettiin, hanki taitoja vaikka työväenopiston kursseilta, järjestä paikkauspirskeet ystävien kanssa tai käänny ompelijan puoleen. Paikattu vaate on ympäristöteko!

Ohjeita
tahrojen poistoon:
[www.martat.fi/
kodinhoito/tahran-
poisto/tekstiilit/](http://www.martat.fi/kodinhoito/tahranpoisto/tekstiilit/)

Husqvarna
Automatic

Vanhat vaatteet = ainekset uuteen

Kaikilla meillä on kaapissamme vaatteita, joita emme enää käytä, mutta joita kuitenkin säilytämme. On ihan mahdollista, että niistä tulee uusia suosikkejasi. Ekologisesti tiedostava kuluttaja yrittää tulla toimeen sillä, mitä vaatekaapissa jo on. Haaste on mielenkiintoinen ja kysyy luovuutta. Tuloksena on ainutlaatuisia vaatteita.

Jokainen kyllästyy joskus vaatteisiinsa. Jokainen voi myös uudistaa ne helposti ja halvalla.

MARTTAVINKKEJÄ:

Tutki vaatteitasi: Mikä on pielessä? Mikä kaippaa uudistamista?

Kotoa löydät ilmaisia tarvikkeita ja monipuolista materiaalia: väljiä puseroita, pikkutakkeja, kauluspaitoja, vanhoja verhoja, trikoota... Onnittele itseäsi, jos olet joskus hankkinut kesäviä vaatteita. Vaikka et enää käyttäisi niitä, saat niistä hyvää materiaalia uusin asuihin.

Kokeile rohkeasti, vaikka sinusta tuntuisi, että et osaa. Anna mennä!

Aina ei tarvita ompelukonetta, ei edes neulaa ja lankaa. Joskus sakset ja tekstiililiima riittävät.

Irrota kaulukset, leikkaa kuvioita, värjää, solmi, lyhennä. Käytä vaikka raastinrautaa ja ruosteisia nauloja, jos innostut.

Tutki blogeja, selaa kirjoja, etsi ideoita.

Ota askel kohti ekologista ja ainutlaatuista tyyliä.

Trash + fashion = Trashion. Ole ennakkoluvuton. **Kaikkea** voi käyttää ja **kaikki** osaavat.

- ♥ Ideoita löytyy blogeista (esim. outiles-pyy.com) ja Pinterestistä, esim. haksanalla DIY fashion, clothing repair, refashion...
- ♥ Vinkkejä suunnitteluun esimerkiksi Outi Pyy'n kirjasta Trashion (Atena kustannus 2012).
- ♥ Tuunattu vaate on ainutlaatuinen. Ole ylpeä siitä, mitä sait aikaan!

ILMAN OMPELUKONETTA

leikkaa – värjää – maalaa
– solmi – liimaa – hio – ompel
le käsin vaatteeseen muttereita,
koruja, helmiä, pitsiä, nauhaa
ja muita koristeita – käännä
nurin, ylösalaisin, etuperin tai
takaperin – lainaa vaatteita
ja asusteita ystävältä tai
perheenjäseneltä

Martta Tuunaa

Teitpä vaatteeseen pieniä tai isoja muutoksia, se tuntuu heti persoonallisemmalta. Saat vaihtelua vaatevarastoosi. Ympäristö ei kuormitu ja rahaa säästyy. Kun pääset vauhtiin, alat katsella vaatteita uusin silmin ja keksit lisää ideoita.

Luovuus lisääntyy käytettäessä.

Kiinnitä nappi kunnolla

Valmisvaatteiden napit putoavat helposti, sillä ne on ommeltu koneella ja jätetty usein kokonaan päättelämättä. Nappien kiinnitys kannattaakin korjata heti, kun olet ostanut uuden vaatteen, jotta napit eivät katoa. Ompele nappi aina kaksinkertaiseen kankaaseen ja käytä ompelussa kaksinkertaista lankaa.

Voit tehdä langanpäähän solmun ja jättää solmun kankaiden väliin. Voit aloittaa ompelun myös ilman solmua näin: Pujota lanka neulansilmään kaksinkertaiseksi taitettuna. Pistä neula oikealta nurjalle ja jätä taitettua lenkkiä vähän näkyviin. Palaa takaisin oikealle, pistä neula lenkin läpi ja kiristä (piirros 1).

piirros 1

Takeissa napin alle ommellaan usein pieni ja litteä tukinappi, joka vahvistaa napin kiinnitystä ja estää napin repeytymistä irti. Tukinappi asetetaan napin alle nurjalle ja ommellaan kiinni yhtä aikaa varsinaisen napin kanssa.

REIÄLLINEN NAPPI

piirros 2

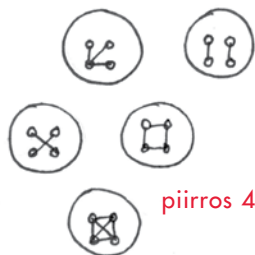

1. Pistä neula kankaaseen. Pistä neula napin toisesta reiästä ylös ja toisesta reiästä alas molempien kankaiden läpi. Ompele 4–6 samanlaisia kiinnittäviä pistoa, mieluiten tarkasti päällekkäin myös nurjalla (piirros 2). Älä kiristä pistoja. Napin ja kankaan väliin pitää jäädä kaula. Voit asettaa ommellessasi napin alle parsinneulan tai tulitikun, jolloin kaulalle jää varmasti tilaa.

piirros 3

2. Päätä lanka kiertämällä lankaa muutaman kerran napin kaulan ympärille. Ompele langanpäällä muutama pieni pisto nurjalle. Päätä langanpää kankaiden väliin ja katkaise lanka (piirros 3).

piirros 4

3. Napeissa voi olla kaksi tai neljä reikää. Nelireikäiset napit voi ommella kiinni monella eri tavalla (piirros 4).

KANNALLINEN NAPPI

piirros 5

1. Vie neula ja lanka napin kannan läpi. Pistä neula kankaan läpi nurjalle. Pistä neula parin millin päästä takaisin oikealle ja napin kannan läpi. Tee 4–6 pistoa (piirros 5).

2. Päättele ompelemalla muutama pieni pisto nurjalle. Päätä langanpää kankaiden väliin.

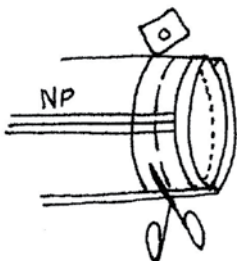

Lahkeista sopivan mittaiset

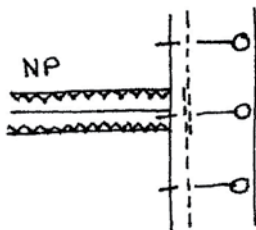

1. Pue housut yles ja laita jalkaasi kengät, joita yleensä käytät housujen kanssa. Seiso peilin edessä. Taita tai pyydä ystäväsi taittamaan lahje nurjalle ja kiinnittämään se neuloilla. Pituus on sopiva, kun lahje laskeutuu edessä kengän päälle suorana. Takana se saa ulottua noin 1 cm:n päähän lattiasta. Housujen pituuteen vaikuttavat myös oma mieltymys ja muoti. Huomaa, että käytössä housut hieman vetäytyvät ja lyhenevät. Taita käänne vain toiseen lahkeeseen. Mikäli vartalosi on hyvin epäsymmetrinen, sovita molemmat lahkeet.

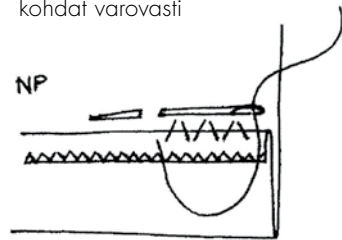
2. Riisu housut ja aseta lahkeet tarkasti päällekkäin sivu- ja sisäsaumat kohdakkain. Käytä työtasona pöytää tai silitysalustaa. Merkitse uuden taitteen kohta

liidulla lahkeeseen nurjalle, käytä apuna viivoitinta. Siirrä taitteen merkki myös toiseen lahkeeseen. Silitä taitteet. Leikkaa ylimääräinen kangas pois, pura tarvittaessa vanha päärme. Sopiva päärmevara on noin 3 cm.

3. Huolittele reunat siksakilla tai saumurilla. Kiinnitä päärmeet neuloilla, aseta neuloja tiheästi kohtisuoraan reunaan vasten. Villakankaissa käytetään yksitaitteista päärmettä, puuvillahousuissa usein kaksitaitteista päärmettä, jolloin reunaa ei tarvitse huolitella. Ompele lahkeensuun päärme

suoralla ompeleella. Aloita ompelu lahkeen sisäpuolelta ja päätä ompelemalla muutama pisto aloituksen päälle. Käytä paksuissa kankaissa farkkuneulaa. Yliitä paksut kohdat varovasti

4. Voit ommella päärmeen myös käsin piilopistoilla. Pistot ommellaan aina päärmeen väliin, jotta ne eivät kulu. Tee ompeleeseen välillä solmuja. Jos lanka myöhemmin katkeaa, se ei purkaudu kokonaan.

5. Silitä lahkeet kostean liinan läpi.

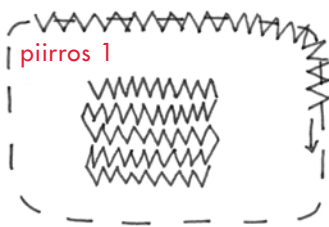
VINKKEJÄ

- ☞ Jos lahkeet kapenevat alaspäin, avaa hieman sivusaumoja, jotta saat leikatun reunan yhtä pitkäksi kuin se kohta, johon lahkeen ompelet.
- ☞ Jos lahkeet levenevät alaspäin, tee pienet laskokset lähelle sivusaumaa. Näin leikattu reuna on yhtä pitkä kuin se kohta, johon sen ompelet.
- ☞ Housun lahkeet saavat olla edestä hieman lyhyemmät kuin takaa ja sisäpuolelta hieman lyhyemmät kuin ulkopuolelta.

Paikka reiän päälle

Paikka paikan päällä ja markka markan päällä, sanottiin ennen. Lause kertoi, että paikkaaminen säästää rahaa, eikä paikkahousuille ole syytä naureskella. Paikkaaminen kannattaa edelleen: se antaa lisää aikaa vaatteelle ja säästää siten ympäristöä. Paikalla voit myös koristella vaatteesi. Kaupasta saa paikkoja, joissa on liima valmiina. Ne on helppo kiinnittää. Paikka kestää hyvin, kun varmistat sen ompelemalla. Paikaksi valitaan yleensä joko samaa tai mahdollisimman samanlaista kangasta kuin itse vaate on. Paikan pitää olla suurempi kuin reiän. Paikan on hyvä ulottua myös kuluneen kohdan yli.

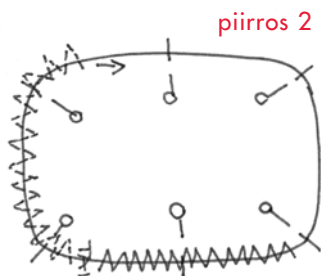
PAIKKA NURJALLA (kuva 1)

Aseta reikää suurempi kangaspala reiän alle nurjalle, kiinnitä oikealta nuppineuloilla. Parsi ompelukoneella joko suoralla ompeleella, siksakilla tai kolmiaskel-siksakilla. Katso "parsiminen"

ompeelukoneesi ohjekirjasta. Voit ommella paikan reunat vielä siksakilla.

PAIKKA OIKEALLA (kuva 2)

Leikkaa kankaasta sopiva pala paikaksi, voit pyöristää kulmat. Aseta paikka reiän päälle nuppineuloilla ja ompele paikan ympäri tiheällä siksakilla tai kolmiaskel-siksakilla. Voit myös kääntää paikan reunasta päärmeen nurjalle ja ommella suoralla ompeleella

KAKSIPOULISEN LIIMAKANGAAN KÄYTTÖ

Leikkaa paikan kokoinen ja mallinen pala kaksipuolista liimakangasta. Aseta liimakangas tarkasti paikan alle. Aseta reiän alle pala leivinpaperia, jotta liimakan-kaan liima ei tartu alustaan. Käytä leivinpaperia suojana myös silityusraudan alla. Silitä paikka kiinni reiän päälle.

Voit käyttää kiinnittämisessä myös liimaharsoa. Liimakan-gasta ja liimaharsoa myyvät hyvin varustetut kangaskaupat.

VINKKEJÄ

- ♥ Muotoile paikasta hauska kuvio lapsen vaatteeseen.
- ♥ Käytä hyväksesi ompelukoneen vapaavartta ja peruu-tusnappia.
- ♥ Ompele siksak niin, että reunimmainen pisto osuu juuri paik-kan reunan yli. Näin saat siistin paikan.
- ♥ Pura housun sisä-sauma auki, paikkaa ja ompele sauma jälleen kiinni. Näin onnistut helpommin kapeissa ja pienissä lahkeissa.
- ♥ Käytä kuviollisen kankaan kuviota paikkana. Vältä kuvi-ossa teräviä kulmia ja pieniä yksityiskohtia.

Lisää ohjeita löydät sivulta martat.fi.

Garderobi-martan 5 vinkkiä

Voit sekä pitää muodista että välittää ympäristöstä. Tärkeintä on, että käytät marittajärkeä ja valitset vaatteet ajatuksella.

Ryhdy slow fashion -ihmiseksi: Hanki määrän sijasta laatua. Kiinnitä huomiota vaateen ympäristövaikutuksiin. Etsi omaperäisesti suunniteltuja, mielenkiintoisia vaatteita.

Tavoitellaan pitkän tähtäimen muotia ja kestäväää vaateteollisuutta.

1. Tutki käytettyjen vaatteiden kaupat ja kirpputorit, ennen kuin ostat uutta. Käytä vaatteita, jotka sinulla jo on, tai lainaa sisarusiltasi, vanhemmilta tai ystäviltä.
2. Ole valpas kuluttaja. Jos ostat uusia vaatteita, katso tai kysy, onko niissä ympäristö- ja Reilun kaupan merkkiä. Kysy, missä vaate on valmistettu.
3. Hanki mieluummin laadukasta ja kestäväää kuin pidä ja poista -vaatteita. Vältä keinonahkaisia halpiskenkä ja akryylivaatteita.
4. Käsittele vaatteitasi hyvin. Korjaa rikkiäiset. Jos et välitä korjata vaatetta, se on ollut yhdentekevä jo ostettaessa. Mieti, miksi jokin vaate on suosikkisi, ja osta samantyyppisiä vaatteita jatkossakin.
5. Ota vastaan vaatekaappihaaste: Valitse pino vaatteita, joita et ole pitänyt pitkään aikaan. Käytä niitä eri tavoin viikon ajan: Yhdistele uudella tavalla tai muokkaa. Kutsu ystävät vaatteiden tuunaus- tai vaihtoiltaan. Kehitelkää ideoita ja keksikää lisää vinkkejä vanhojen vaatteiden hyödyntämiseen.

Martat

Marttaliitto ry 2014

www.martat.fi

facebook.com/martatvinkkaa

twitter/Martatvinkkaa

twitter/Marttaliitto

youtube.com/martattv

TEKSTI Tessa Turtonen & Ida Haapamäki | Suomenkielisen painoksen
muokkaus Marttaliitto ry | **VALOKUVA** Karin Lindroos
KORJAUSOHJEET JA -KUVAT Anja Aalto | **TAITTO** Magnus Lindström